

„Tikslas - Amerika 2026“ ekspedicija lietuviškais JAV ir Kanados keliais: nuo uždaromų bažnyčių iki naujų muziejų

Projektas „Gabalėliai Lietuvos“ skelbia apie sėkmingai baigtą kelis mėnesius trukusią ekspediciją JAV ir Kanadoje, kurios metu tyrinėtojai Augustinas Žemaitis ir Aistė Žemaitienė automobiliu nuvažiavo per 20 000 km. Ekspedicijos metu visapusiškai užfiksuota lietuviškojo paveldo būklė - nuo skaudžių netekčių iki džiuginančio atgimimo, aplankytos istorinės lietuvių šventės bei papildyti skaitmeniniai paveldo ištekliai, rašoma „Gabalėliai Lietuvos“ pranešime žiniasklaidai.

Paveldo būklė: skaudūs praradimai ir džiuginantis atgimimas

„Tikslas - Amerika 2026“ ekspedicija užfiksavo tolesnį paveldo nykimą: vyskupijoms uždarinėjant ir pardavinėjant istorines bažnyčias, iš beveik 100 lietuviškų katalikų šventovių JAV beliko veikti iki 30.

Šių metų kelionės metu stebėtas skaudus Voterberio (Konektikutas) Šv. Juozapo bažnyčios uždarymas, o Detroito Dievo Apvaizdos lietuvių parapijoje bei Hartfordo (Konektikutas) lietuvių bažnyčioje tebeplevena uždarymo grėsmė. Nuotraukomis ir vaizdo įrašais užfiksuota dabartinė įvairių lietuviško paveldo vietų būklė, kuri kai kur suprastėjo: pavyzdžiui, labiau apgriuvo apleista 1923 m. Maunt Karmelio

lietuvių mokykla su Vyčio bareljefu fasade, įrašyta į Lietuvai reikšmingo paveldo JAV sąrašą.

Tačiau greta praradimų, palyginus su 2023 m. ekspedicija, užfiksuota ir šviesių atgimimo pavyzdžių:

- **Nauji muziejai:** Čikagos centre, turistams patogiai prieinamoje vietoje, duris atvėrė naujasis Balzeko lietuvių kultūros muziejaus pastatas, o Pensilvanijos Šenandoriauje, XIX-XX a. sandūroje vadintame Amerikos Vilniumi, pagaliau įkurtas lietuvių muziejus.
- **Atstatyti paminklai ir atgimę simboliai:** Kernyje (Naujasis Džersis) suremontuotas lietuviškas kryžius, Čikagos Bridžporte neoninėmis šviesomis nušvito atgimęs istorinis „Ramovos“ teatras, paminklu tapo istorinis lietuviškas varpas su senais lietuviškais užrašais Mahanojuje (Pensilvanija).
- **„Šaknys“ - senųjų JAV lietuvių kapinių tvarkymo iniciatyva:** Viliaus Žalpio vedama „Šaknų“ savanorių komanda iš Čikagos ir Lietuvos sutvarkė bei atminimo lentelėmis su Vyčiais paženklino šešeris senąsias lietuvių kapines Pensilvanijos Anglies regione, o Naujojoje Filadelfijoje atidengė paminklą – išsaugotą lietuvių bažnyčios varpą.

Ekspedicijos akimirkos „Gabalėliai Lietuvos“ nuotr.

Lietuvių šventės ir tradicijos

Ekspedicijos metu aplankyti didžiausi užjūrio lietuvių renginiai, liudijantys gyvą tautinę dvasią:

- Šiaurės Amerikos tautinių šokių šventė Čikagoje, kur „Wintrust Arena“ arenoje susirinko per 2000 šokėjų iš visos Šiaurės Amerikos.
- Seniausios kasmetinės Lietuvių dienos JAV Pensilvanijos *Lakewood Park* parke (rengiamos nuo 1914 m.) bei Maunt Karmelio lietuvių klubo šimtmetis tame pačiame *Little Lithuania* (Mažąja Lietuva) vadinamame Pensilvanijos Anglies regione, kur dar prieškariniu laikotarpiu išsikūrė 100 000 lietuvių.
- Lietuvos Vyčių (*Knights of Lithuania*) – dar prieškarinio lietuvių įsteigtos organizacijos, kurioje iki šiol dominuoja jų palikuonys – kongresas Voterberyje bei Putnamo piknikas Konektikute.

Papildytas lietuviško paveldo žemėlapis ir enciklopedija

Ekspedicija pasiekė Arkanzasą, kuriame tyrinėtojai ieškojo XIX a. pabaigos lietuvių ūkininkų kolonijos „Lietuva“ ir jos bažnyčios pėdsakų. Į „Tikslas – Amerika“ žemėlapią įtrauktas ir lietuviškas kryžius Kolorade, dvejose lietuvių kapinėse Pensilvanijoje, apie kurias anksčiau trūko informacijos, 1912 m. statybos lietuvių viešbutis su Vyčiu fasade Pensilvanijos Anglies regione ir daugiau papildomų lietuviško paveldo objektų.

Taip pat iš naujo apvažiuotos istorinės vietos Kanados Ontarijo provincijoje (Torontas, *Wasaga Beach* / „Kanados Palanga“, Kretingos stovykla, Hamiltonas), padarytos naujos tenyškščių lietuvių bažnyčių, klubų, paminklų bei kapinių nuotraukos, nes spaudai ruošama trečioji serijos „Gabalėliai Lietuvos“ knyga „Gabalėliai Lietuvos: Kanada“.

Grįžęs į Lietuvą, ekspedicijos „Tikslas – Amerika 2026“ vadovas Augustinas Žemaitis dalijosi užfiksuotomis nuotraukomis ir naujienomis apie lietuviško paveldo vietų JAV situaciją su LRS ir PLB komisija.

Už pastangas organizuojant ekspedicijas gabalėlių Lietuvos keliais Augustinas Žemaitis ir Aistė Žemaitienė 2026 m. įvertinti keliautojo Mato Šalčiaus premija.

Kur rasti „Tikslas - Amerika“ ir „Gabalėliai Lietuvos“ ekspedicijų rezultatus?

- **Interaktyvus lietuviško paveldo JAV ir Kanadoje žemėlapis:** tikslasamerika.lt
- **Lietuviško paveldo už Lietuvos ribų enciklopedija:** gabaleliailietuvos.lt
- **Ekspedicijų dienoraščiai ir istorijos:** istorijos.gabaleliailietuvos.lt
- **Vaizdo įrašai ir dokumentika:** [YouTube kanalas „Gabalėliai Lietuvos“](#)
- **Socialiniai tinklai, nuotraukos ir naujienos:**
 - Facebook: [Facebook paskyra „Gabalėliai Lietuvos“](#)
 - Instagram: [Instagram paskyra „Gabalėliai Lietuvos“](#)